

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA I...

MANIFESTACIJE

ESEJI

i... Mhnjak J. MonthyPython

i... Kirchhoffer S. Tampere

i... Skender L. Bestijarij

i... [Ban Brankica Arhivsko istraživanje](#)

MEĐUNARODNA SURADNJA

IZDAVAŠTVO

ERASMUS

IN MEMORIAM

Ban Brankica

brankica.ban@uaos.hr

Arhivska glazbena građa vukovarskoga franjevačkoga samostana

Sažetak: Istraživanje teme Arhivska glazbena građa vukovarskoga franjevačkoga samostana trajalo je dvije godine. Težište smo stavili na opis stanja vraćene građe nakon Domovinskoga rata,^[1] te na naglašavanje najvrjednijih djela (otkrića) pronađenih nakon istraživanja fundusa vukovarskoga franjevačkoga samostana.

Otkrića u vukovarskom franjevačkom samostanu



Guidonova ruka Najstariji dio Fonda: od 1732. - ? SZANDZKCSIIICH (Sandukčić), Antun, (Cemik, 1654. – Vukovar, 26. siječnja 1733.), Rukopis; HR-VUf.-I/1

Pronađen je najstariji dio fonda s kojim smo pomaknuli granice hrvatske povijesti glazbe: HR-VUf.-I/1, SZANDZKCSIIICH (Sandukčić), Antun, (Cemik, 1654. – Vukovar, 26. siječnja 1733.), *Rukopis*, na prvoj stranici slika Guidonove ruke iluminirane s godinom 1733.;^[2] Do otkrića ove kajdanke, najstarije u hrvatskoj povijesti glazbe, smatrala se crkvena bilježnica fra Marka Orlovčanina iz 1765.;^[3] Pronađena je dugo tražena kajdanka koja je pripadala gvardijanu o. M. Jaiću^[4] na čiji je nestanak prvi ukazao prof. L. Šaban; Pronađeno je i šest (6) skladbi Himana sv. Boni uglazbljenih na temu sv. Bone;^[5] Pronalazak su i Mala Rara¹ vukovarskog franjevačkog samostana, Stare glazbene knjige i priručnici' kao i Mala Rara 2, libreta.^[6]

Dinamika istraživanja

Arhivska glazbena građa vukovarskog franjevačkog samostana prikazana je po cjelinama:

1. Vukovar prije Domovinskog rata (franjevački samostan ž. c. sv. Filipa i Jakova);^[7]
2. Akcija

spašavanja vukovarske knjižnice^[8] (put Vukovar, Zemun, Šid, Zemun, Ilok); 3. Braća Franjevci zaslužni za spašavanje građe za vrijeme Domovinskog rata (u slavonskim samostanima)^[9]; 3. šest skladbi, Himana sv. Boni uglazbljenih na temu sv. Bone; [10] 4. Popis stanja vraćene građe vukovarskoga franjevačkog samostana (započeto 27. 10. 2010.);^[11] 5. Mala Rara 1; 6.. Mala Rara 2 vukovarskoga franjevačkog samostana;^[12] 7. Mala Rara 2 vukovarskog franjevačkog samostana, libreta;^[13] 8. Dio vojske JNA premjestio je građu u franjevački samostan sv. I. Kapistrana u Zemunu, u iločki samostan te u samostan u Šidu. Prema svjedočenju o. Marka Malovića političari tzv. Srpske Krajine imali su namjeru trgovati knjigama vukovarskoga samostana, no knjige su ipak prebačene do Šida zahvaljujući o. Marku Kuroltu.

U knjižnici vukovarskoga franjevačkog samostana do 1978. godine čuvalo se 5 rukopisnih kantuala;

a) Kantual *Josipa Marie Cordansa* iz 1750.

b) Drugi Cordansov kantual iz 1750.

c) Treći kantual, Kapušvarčev, potječe iz 1735.

d) Kantual Franje Vukovarca iz 1722.

e) Orguljaški sveščić, bez signature, dosta slabo pisan, za svoju ga je uporabu sastavio fra Antun Sandukčić iz Cemika, 23. travnja 1732.

f) Maleni notni svezak, sign. XI F-1, nosi naslov „Feria Quinta in Coena Domini” (Četvrtak u Gospodnjoj večeri), pisan je koralnim notama. Trenutno, danas, pronađen je samo jedan kantual: SZANDZKSIICH (Sandukčić), Antun, (Cemik, 1654. – Vukovar, 26. siječnja 1733.).

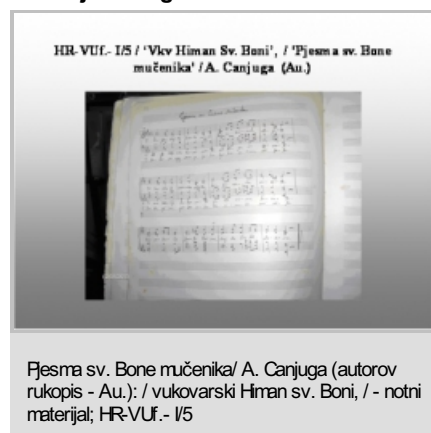
Akcija spašavanja vukovarske knjižnice odvijala se putom Vukovar, Zemun, Šid, Zemun, Ilok. Knjižnica vukovarskoga franjevačkog samostana sv. Filipa i Jakova je, zajedno sa samostanom, pretrpjela velika oštećenja tijekom okupacije. Dio vojske JNA premjestio je građu u franjevački samostan sv. Ivana Kapistrana u Zemunu, u iločki samostan te u samostan u Šidu.

Braća franjevci zaslužni za spašavanje građe za vrijeme Domovinskog rata u slavonskim samostanima su o. Marko Kurolt, o. Marko Malović, o. Flavijan Šolc i p. Vatroslav Frkin. U Iloku, u franjevačkom samostanu sv. Ivana Kapistrana, tijekom 1990.-1991. o građi su skrbili o. Marko Malović, arhivari o. Flavijan Šolc i p. Vatroslav Frkin. Istodobno, u Šaregradu, u franjevačkom samostanu sv. Petra i Pavla, o građi se skrbio o. Marko Malović. U Vukovaru, u franjevačkom samostanu ž. c. sv. Filipa i Jakova o građi su se skrbili o. Marko Kurolt, gvardijan fra Branko Kosec, fra Ante Perković...

Građa franjevačkog samostana u Vukovaru vraćena je 27. 10. 2010. Stanje arhivskoga fundusa tada je bilo četiri stotine i osamnaest (418) rukopisnih kataloških jedinica; u sklopu toga pedeset i dva (52) autografa i devetnaest (19) anonymousa. Odtiskovinasačuvano je ukupno četiri stotine i sedamnaest (417) naslova. Određeni broj skladbi (primjerice Sandukčićeva kajdanka i kantual iz 1732.) nose oba atributa kao vrijednosnice (i starosni i nepotpisani, tj. anonymousi). Pronađenu građu možemo podijeliti na slijedeće načine: skladbe vukovarskih kompozitora^[14], skladbe hrvatskih autora, izdvajamo autore^[15] itd.

Od ovoga velikoga fundusa otkrivenoga u vukovarskoj franjevačkoj crkvi sv. Filipa i Jakova izdvajamo slijedeće opuse kao raritetne. Opus tamburaških skladbi koji potpisuju slijedeći autori;^[16] pronađeno je i osam (8) primjera uglazbljenih Muka od kojih smo prepoznali rukopise vč. Ivanišić – Cmkovačkog, Pero i vč. Vidakovića, Albe. Uskrsne pjesmarice skladali su primjerice Taclik, Špoljar i Dugan. Božićne pjesmarice pak R. Matza. Časne sestre skladateljice također su djelovale u vukovarskoj samostanskoj župnoj crkvi, skladale su do danas još uvijek, i na temu sv. Bone.^[17]

Štovanje svetog Bone



Štovanje rimskog svećenika i mučenika Bone u Vukovaru pokrenuo je o. Josip Janković, rođeni Vukovarac. Zamolio je papu Benedikta XIV. 1753. za duhovnu utjehu svoga naroda. Moći sv. Bone stigle su u Vukovar 23. lipnja 1754. Sv. Bono bio je i glazbena inspiracija vukovarskoga franjevačkog samostana. Naime, pet skladatelja vukovarskoga franjevačkog samostana^[18] (Jaić, Hruza (u dva navrata) i dva 'nepoznata autora', po rukopisu pretpostavljamo da je riječ o p. Ancelmo Canjugi) pisala su glazbu za tekst iz Šumaherove pjesmarice. Tako smo iz ogromnoga fundusa 418 rukopisnih kataloških jedinica izdvojili pet crkvenih skladbi inspiriranih tekstem i glazbom sv. Bone.

1. Jaić, Marijan / fra Spire, Jankovca (nečitko), od 25. VII. 1924.;

2. Hruza, Dragutin, Paraf Dragutin Karl Hruza, Brod am 20. april 1894.

3. Pjesma sv. Bone mučenika' (isti autor):

4. Himan sv. Boni, nepoznat autor 1.

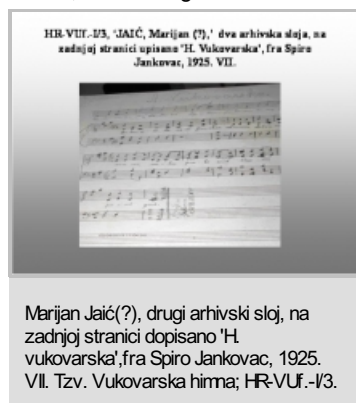
5. Himan sv. Boni, nepoznat autor 2.

Himan sv. Boni, Schumacher, Rogeriusa (upisana godina na pjesmarici 1833.)

Može li nam upisana godina na pjesmarici biti pokazatelj o vremenu kada je živio i djelovao i skladatelj u vukovarskom franjevačkom samostanu u vrijeme koje pokriva 1833. godinu? Može! Nađena je samo tekstualna pjesmarica. Uz to na jednoj je stranici tintom upisana godina 1833. Ne znamo je li glazbeni dio ove Schumacherove tekstualne pjesmarice o sv Boni izgubljen tijekom Domovinskoga rata; odnosno nije ni vraćen iz progonstva?

S obzirom da je nestala i kajdanka o. Marijana Jaića,[19] a vrijeme življenja pokriva i naknadno upisanu godinu u pjesmaricu 1833., sve nas to navodi na spoznaju da je autor glazbe tekstualne pjesmarice o sv. Boni upravo gvardijan o. Marijan Jaić. Tada, u vrijeme 1830. godine, Marijan Jaić je bio gvardijan u franjevačkom samostanu sv. Filipa i Jakova u Vukovaru što se vidi u crkvenoj spomenici: Hrvatska franjevačka provincija svetoga Ćirila i Metoda/samostanski arhiv / Vukovar / Kronika franjevačkog samostana u Vukovaru II. /svežanj B – I – 2 / godina 1827. – 1872. / br. spisa r.

/ P. 26, 1830. / Augustus 1830.[20]

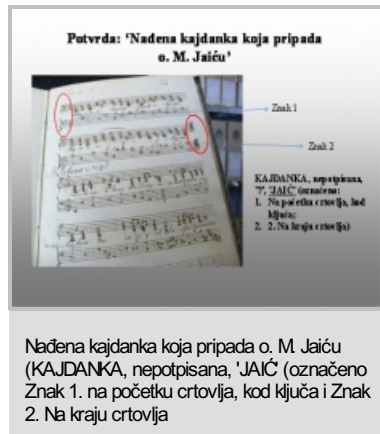


Dakle, istraživanje tko je skladatelj pučkoga crkvenog napjeva o sv Boni nas ipak vodi ka p. Marijanu Jaiću kao mogućem autoru tim više što je još glazbeni autoritet L. Šaban ukazao 'na nedostatak upravo Jaićeve kajdanke'.

Dakle, prvobitna pretpostavka da je riječ o fra Kamilu Kolbu kao autoru glazbe o sv Boni[21] nije točna. Nastavak istraživanja ukazao je opet na o. Marijana Jaića, njegova zagubljena kajdanka prema Šabanovim tvrdnjama tada još 'nije bila nađena', a spominje se 'da je Kuhač u knjižnici toga samostana[22] vidio upravo Jaićevu kajdanku.[23] Možemo doista ustvrditi da je glazbu za ovu tekstualnu pjesmaricu skladao o. Marijan Jaić.[24]

Spomenuli smo kako je Kuhač u knjižnici ovoga samostana vidio Jaićevu kajdanku. U nadi da ista postoji, pokušali smo pronaći karakteristične znakove. Jedna u nizu vraćenih kajdanke nepotpisana je i derutna, istrgnuto je prvih pet stranica, također i naslovna što nas je onemogućilo da ranije dođemo do rezultata.

Tada je u to vrijeme Marijan Jaić djelovao u Vukovaru u franjevačkom samostanu što znači da je moguće kako je on autor i glazbe koja se koristi u napjevu Sv. Bono (u toj tekstualnoj pjesmarici). Tako je sasvim razumljivo da je o. Marijan Jaić upisao tada i godinu u pjesmaricu 1833. Autoriteti muzikolozi Ladislav Šaban i Zdravko Blažeković svojedobno su, kada su prvi puta istraživali vukovarski franjevački samostan, upućivali na to kako je moralo ostati još nešto sačuvano od Jaićevih djela u vukovarskome samostanu.



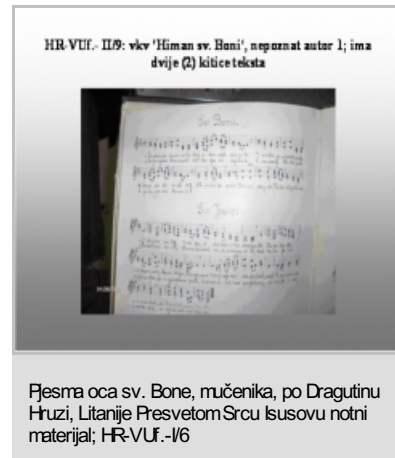
Naime, radi se o tome da je knjiga, tekstualna pjesmarica o sv. Boni, zapravo, u derutnom stanju, iskidane su prve tri stranice, zbog čega se nije mogao ranije detektirati autor fra M. Jaić. Istodobno je, naknadno na posljednje dvije stranice kajdanke, upisano (što nema nikakve veze sa Jaićevom autentičnom glazbom, već je naknadno dopisano) sljedeće: Himan sv. Boni, JAIĆ, Marijana / 'fra Spiro, Jankovca (nečitko), od 25. VII. 1924. To je drugi naknadno dodani sloj ove kajdanke za koju smo ustanovili da ipak pripada o. Marijanu Jaiću. Autor ovoga drugoga, naknadno dodanoga ili dopisanoga sloja je 'fra Spiro, Jankovac (nečitko upisno), datirano dana 25. VII. 1924. Upisan je i datum ovog drugog naknadno dodanoga naziva Himan sv. Boni 25. VII. 1924.

Vukovarski franjevci – klica razvoja hrvatskog nacionalnog identiteta

Popis od dvadeset tri (23) slavonska crkvena skladatelja u rasponu od o. Franje Filipovića ('Vukovarca'), rođenog u 17. stoljeću (između 1692. ili 1695.), umro 8. srpnja 1779. u Vukovaru do Paljuševića, s. Sjetlana (? 1944.) potvrđuje preporodni stil kao nacionalnoga identiteta vukovarskoga franjevačkoga samostana.

Popis osoba koje su vodile glazbeni život crkve sv. Filipa i Jakova kroz povijest:

1. o. FRANJO FILIPOVIĆ ('Vukovarac'), rođen između 1692. i 1695., umro 8. srpnja 1779. u Vukovaru
2. o. JOSIP JANKOVIĆ (oko 1708. – 1757.)
3. SZANDZKCSICH (Sandukčić), A. (Cemik, 1654.-Vukovar 26. 1. 1733.)
4. o. FI. Vlahović KAPUŠVARAC (od kraja 17. st. do 21. rujna ili 21. studenoga 1755.)
5. SCHUMACHER, R. (?) upisano 1833.
6. fra GRGUR ČEVAPOVIĆ od 23. travnja 1786. do 21. travnja 1830. (Budim)
7. JAIĆ, Marijan, (1795. – 1858.)



8. HRUZA, D. (1858. – 1915.)
9. KOLB, K. (Okučani, 31. 7. 1887 — Virovitica, 13. VII. 1965.)
10. KUKLA, Dragutin (?)
11. LUŽEVIĆ, Frano (?)
12. MACHULKA, Teodor. (Prag, 22. 9. 1848. - Osijek, 8. 8. 1920.)
13. IVANIŠIĆ, Pero, Crnkovački (1900. - 1946.)
14. CANJUGA, Anselmo (Budislavec, 27. XI. 1894 — Stara Gradiška, 19. XII. 1952.)
15. LEŠĆAN, Mato (1936.)
16. MATZ, R. (Zagreb, 1901. - Zagreb 1988.)
17. o. PERAN, Ivo (25. lipnja 1920.)
18. PREPREK, S. (16. 4. 1900. – 13. 2. 1982.)
19. LOVRIĆ, Stjepan (Donje Viljevo 29. 3. 1903. - Đakovo, 20. 1. 1982.)
20. VIDA KOVIĆ, Albe (Subotica, 2. 10. 1914. - Zagreb, 18. 4. 1964.) i časne sestre
21. KOZINOVIĆ, s. Lujza (Slimena kraj Travnika, BiH, 20.III.1897. – Zagreb, 3.X.1975.)
22. FOSIĆ, s. Tarzicija (Molve, 10. srpnja 1895. - 11. studenoga 1958.)
23. PALJUŠEVIĆ, s. Sjetlana (? 1944.).

[1] Prikaz fundusa crkvenih muzikalija vezanih uz Domovinski rat.

[2] Naime, do otkrića ove kajdanke najstarijom se smatrala crkvena bilježnica fra Marka Orlovčanina iz 1765. godine pronađena u Slavonskom Brodu.

[3] Pronađena u Slavonskom Brodu.

[4] Još je Ladislav Šaban ukazivao na postojanje mnogih djela o. Marijana Jaića (Šaban, Ladislav i Blažeković, Zdravko: Izvještaj o dvogodišnjem sređivanju triju glazbenih zbirki u Osijeku i o pregledu glazbenih rukopisa i knjiga u franjevačkim samostanima u Slavoniji i Srijemu, u: *Arti musices*, 11, Zagreb, 1980., str. 47. – 101..

[5] HR-VUf.-I/6, Pjesma o. sv. Bone, mučenika, po D. Hruzi; HR-VUf.-I/5: vkv Himan sv. Boni, A. Canjuga; HR-VUf.-I/6, Pjesma o. sv. Bone, mučenika, po D. Hruzi, HR-VUf.-II/9: vkv Himan sv. Boni, nepoznat autor 1; HR-VUf.-II/16, Himan sv. Boni, nepoznat autor 2.

[6] 'Rariteti': Libreta, *Drama per musica*, iz 1736., 1739. i 1711.;

[7] Knjižnica je zajedno sa samostanom pretrpjela velika oštećenja tijekom okupacije. Dio vojske JNA premjestio je građu u franjevački samostan sv. I. Kapistrana u Zemunu, u iločki samostan te u samostan u Šidu.

[8] Knjižnica je zajedno sa samostanom pretrpjela velika oštećenja tijekom okupacije.

Dio vojske JNA premjestio je građu u franjevački samostan sv. I. Kapistrana u Zemunu, u iločki samostan te u samostan u Šidu. Prema svjedočenju o. Marka Malovića, političari tzv. Srpske Vidi pod krajine imali su namjeru 'trgovati' knjigama vukovarskog samostana. Knjige su ipak prebačene do Šida (zahvaljujući o. Marku Kuroltu

[9] U lloku, u franjevačkom samostanu sv. Ivana Kapistrana, tijekom 1990.-1991. o građi su se skrbili o. Marko Malović, arhivari o. Flavijan Šolc i p. Vatroslav Frkin. Istodobno, u Šaregradu, u franjevačkom samostanu sv. Petra i Pavla, o građi se skrbio o. Marko Malović. U Vukovaru, u franjevačkom samostanu ž. c. sv. Filipa i Jakova o građi su se skrbili o. Marko Kurolt, gvardijan fra Branko Kosec, fra Ante Perković...

[10] HR-VUf.-I/6, Pjesma o. sv. Bone, mučenika, po D. Hruzi; HR-VUf.-I/5: vkv Himan sv. Boni, A. Canjuga; HR-VUf.-I/6, Pjesma o. sv. Bone, mučenika, po D. Hruzi, HR-VUf.-II/9: vkv Himan sv. Boni, nepoznat autor 1; HR-VUf.-II/16, Himan sv. Boni, nepoznat autor 2.

[11] Pronađeno je četiri stotine i osamnaest (418) rukopisnih kataloških jedinica (u rasponu od 17. do 20. st.). U sklopu toga pedeset i dva (52) autografa i devetnaest (19) anonymousa. Odtiskovina sačuvano je ukupno četrinstotine i sedamnaest (417) naslova (od 1. do 18. stoljeća).

[12] Vidi isto pod 5.

[13] Vidi isto pod 6.

[14] Kibel, Lužević, Kukla itd.

[15] K. Kolba, A. Canjuga, J. Lovrića, R. Matza, A. Vidakovića

[16] D. Hruza, Farkaš, M. Stahuljak, Čurković itd.

[17] Izdavaju se s. T. Fosić, L. Kozinović, M. Cetinić, S. Paljušević

[18] Gledajući kroz povijest.

[19] S. Marijan Jaić živio je od 4. 7. 1795. (rođen u Slavonskom Brodu), a umro u Budimu u Madžarskoj 1858.

[20] Spomenica, Usporedimo rukopise (Dokument, Spomenica Ž.c. sv. Filipa i Jakova): HRVATSKA FRANJEVAČKA PROVINCIJA / SVETOG ĆIRILA I METODA / SAMOSTANSKI ARHIV / VUKOVAR / str. 26 / 830.

[21] Iz biografskih podataka saznajemo da je vrijeme u kome je živio i djelovao fra Kamilo Kolb (Okučani 1887. + Virovitica 1965.); DRUGAČIJE I NESLAŽE SE !

[22] Franjevačkog samostana u Vukovaru.

[23] Vidi isto pod 4.

[24] Tada je u to vrijeme (?) Marijan Jaić djelovao u Vukovaru u franjevačkom samostanu, što znači da je moguće kako je on autor i i glazbe i teksta te nađene pjesmarice (i upisane godine '1833.').